

การปฏิรูปการศึกษากับการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGS) EDUCATION REFORM AND THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT (SDGS)

พระธนัญญ์ วชิรธมโม/พุ่มพิพัฒน์

Phra Tanit Wachirathommo Phumphiphat

ณัฐพงษ์ ภูเวียงแก้ว

Nuttaphong Phooowiangkaew

สมาน แก้วคำไสย์

Saman Kaewkhamsai

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

RoiEt Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: Natthaphong.ton1988@gmail.com

บทคัดย่อ

องค์การสหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ให้ประเทศสมาชิกบรรลุผลภายในปี พ.ศ. 2573 โดยมุ่งเน้นความก้าวหน้าทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม บทความนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาต่อการบรรลุเป้าหมาย SDGs ซึ่งเป็นพันธกิจร่วมกันของประชาคมโลก การศึกษาที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการขับเคลื่อน SDGs ให้บรรลุผลสำเร็จการปฏิรูปการศึกษาควรครอบคลุม 6 ด้านหลัก ได้แก่ 1) โครงสร้างและระบบบริหารจัดการ 2) หลักสูตร 3) การผลิตและพัฒนาครู 4) กระบวนการเรียนการสอน 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 6) ระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษามีคุณภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ ภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกัน เพื่อขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายและแผน โดยทุกฝ่ายต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลัง นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ และใช้กลไกความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อน ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาที่มีคุณภาพจะสะท้อนถึงคุณภาพของประชากร ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำพาประเทศไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน; การปฏิรูปการศึกษา; การศึกษาที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

Abstract

The United Nations has set Sustainable Development Goals (SDGs) for member states to achieve by 2030, focusing on social, economic, and environmental progress. This article highlights the importance of education in achieving the SDGs, a shared commitment of the global community. Effective and quality education is fundamental to developing human capital, which is at the heart of national development. Educational reform is therefore crucial to driving the successful achievement of the SDGs. Educational reform should cover six main areas: 1) Structure and management systems 2) Curriculum 3) Teacher training and development 4) Teaching and learning processes 5) Measurement and evaluation of learning outcomes 6) Lifelong learning systems to ensure quality and effective educational reform, the government, private sector, and all stakeholders must work together to drive educational management according to policies and plans. All parties must perform their duties to the fullest, utilize technology, and leverage collaborative mechanisms from all sectors, along with efficient management. Quality education reflects the quality of the population, which directly impacts sustainable development in all dimensions. Educational reform is therefore the key to achieving sustainable development goals.

Keywords: Sustainable Development Goals; Education Reform; Effective and quality education

1. บทนำ

ประเทศสมาชิกสหประชาชาติได้ให้สัตยาบันร่วมกันในการพัฒนาสังคมโลก โดยมุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ภายในปี พ.ศ. 2573 ซึ่งครอบคลุมมิติสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สันติภาพและสถาบัน และหุ้นส่วนการพัฒนา โดยมีเป้าหมายย่อย 17 ข้อ ได้แก่ ขจัดความยากจน ขจัดความหิวโหย การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี การศึกษาที่เท่าเทียม ความเท่าเทียมทางเพศ การเข้าถึงพลังงานสะอาด งานที่มีคุณค่าและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ลดความเหลื่อมล้ำ เมืองและชุมชนยั่งยืน น้ำและสุขาภิบาล การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ระบบนิเวศทางทะเลและมหาสมุทร ระบบนิเวศบนบก สันติภาพ ความยุติธรรม และสถาบันที่เข้มแข็ง ความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสะท้อนถึงความท้าทายในการพัฒนาที่ยั่งยืนและสมดุลในโลกยุคปัจจุบัน การบรรลุเป้าหมาย SDGs จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการกำหนดยุทธศาสตร์และขับเคลื่อนการพัฒนาโดยยึดหลักการสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ การพัฒนาที่ครอบคลุม การพัฒนาที่เป็นสากล การพัฒนาอย่างบูรณาการ

การพัฒนาที่เน้นระดับท้องถิ่น และการพัฒนาที่ขับเคลื่อนโดยเทคโนโลยี ภาคการศึกษามีบทบาทสำคัญยิ่งในการขับเคลื่อน SDGs โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป้าหมายด้านการศึกษาที่เท่าเทียม (Quality Education) ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างหลักประกันให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา รวมถึงการสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยคำนึงถึงการขจัดความเหลื่อมล้ำและการเข้าถึงกลุ่มเปราะบาง นอกจากนี้ การศึกษายังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเป้าหมาย SDGs ในมิติอื่นๆ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่กำหนดให้การศึกษาเป็นกลไกหลักในการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (เครือข่ายวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย, 2563) (กฤตติกา เศวตอมรกุล, 2560)

แผนการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาที่สำคัญ ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการมีส่วนร่วมของสังคม โดยยึดโยงกับ SDGs และคำนึงถึงบริบทของประเทศไทย เช่น คุณภาพของแรงงาน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ความเหลื่อมล้ำ และวิกฤตสิ่งแวดล้อม

การนำเสนอในบทความนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญเป็นกลไกหลัก ในการผลักดันและขับเคลื่อนการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ด้วยการเข้าถึงการศึกษาที่มี คุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง ซึ่งจะช่วยเพิ่มและพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาในทุกมิติทั้ง ด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

2. เนื้อหา

2.1 การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

สหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายหลัก 17 ข้อ ครอบคลุมมิติต่างๆ ดังนี้

เป้าหมายที่ 1: ยุติความยากจนทุกรูปแบบในทุกที่

เป้าหมายที่ 2: ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 3: สร้างหลักประกันการมีสุขภาพที่ดี และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกช่วงวัย

เป้าหมายที่ 4: สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เป้าหมายที่ 5: บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศ และเพิ่มบทบาทของสตรีและเด็กหญิงทุกคน

เป้าหมายที่ 6: สร้างหลักประกันเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล ให้มีการจัดการอย่างยั่งยืนและมีสภาพพร้อมใช้ สำหรับทุกคน

เป้าหมายที่ 7: สร้างหลักประกันว่าทุกคนเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ในราคาที่สามารถซื้อหาได้ เชื่อถือได้ และยั่งยืน

เป้าหมายที่ 8: ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่และ มีผลิตภาพ และการมีงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน

เป้าหมายที่ 9: สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรม ที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม

เป้าหมายที่ 10 : ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ

เป้าหมายที่ 11 : ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ มีความครอบคลุม ปลอดภัย ยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง และยั่งยืน

เป้าหมายที่ 12: สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 13: การปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

เป้าหมายที่ 14: การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเลและทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 15: การปกป้อง ปันฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน มีจัดการป่าไม้ อย่างยั่งยืน ต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและช่วยฟื้นสภาพกลับมาใหม่ และหยุดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ 16: การส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ

เป้าหมายที่ 17: การเสริมความเข้มแข็งให้แก่งlobalization การดำเนินงาน และฟื้นฟูสภาพหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน

การศึกษา ถือเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันและขับเคลื่อน SDGs โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าถึง การศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียม และทั่วถึง ซึ่งจะช่วยพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ อันเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (ชล บุนนาค , 2560).

โดยสรุปเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาที่สหประชาชาติกำหนด ขึ้น มีเป้าหมายหลัก 17 ข้อ ครอบคลุมมิติต่างๆ เพื่อสร้างความยั่งยืนในทุกด้าน ได้แก่ ด้านสังคม ขจัดความยากจน ความหิวโหย สร้างสุขภาวะที่ดี การศึกษาที่เท่าเทียม ความเท่าเทียมทางเพศ ด้านสิ่งแวดล้อม น้ำ และการ

สุขภาพพลานามัย การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและบนบก ด้านเศรษฐกิจ การเติบโตทางเศรษฐกิจ, การจ้างงานที่มีคุณค่า, โครงสร้างพื้นฐานและนวัตกรรม, การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ด้านสันติภาพและความร่วมมือ ลดความเหลื่อมล้ำ, เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน, สังคมที่สงบสุขและยุติธรรม, ความร่วมมือระดับโลก (วารุณี มณีคำ, 2567)

2.2 มิติการพัฒนาสู่เป้าหมาย SDGs

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ประกอบด้วย 17 เป้าหมายหลัก และ 169 เป้าหมายย่อย พร้อมด้วยตัวชี้วัด 247 ตัวชี้วัด เพื่อใช้ติดตามและประเมินความก้าวหน้า โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 5 มิติ ดังนี้

1) มิติด้านการพัฒนาคน (People): มุ่งเน้นการจัดความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างหลักประกันด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี การศึกษาที่มีคุณภาพ และส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ ครอบคลุมเป้าหมายที่ 1 ถึง เป้าหมายที่ 5

2) มิติด้านสิ่งแวดล้อม (Planet): มุ่งเน้นการปกป้องฟื้นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมถึงการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ครอบคลุมเป้าหมายที่ 6 เป้าหมายที่ 12 ถึง เป้าหมายที่ 15

3) มิติด้านเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity): มุ่งเน้นการส่งเสริมเศรษฐกิจที่ยั่งยืน การเข้าถึงพลังงาน การจ้างงาน การลดความเหลื่อมล้ำ และการพัฒนาเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน ครอบคลุมเป้าหมายที่ 7 ถึง เป้าหมายที่ 11

4) มิติด้านสันติภาพและสถาบัน (Peace): มุ่งเน้นการสร้างสังคมที่สงบสุข ยุติธรรม และครอบคลุม รวมถึงการส่งเสริมสถาบันที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมเป้าหมายที่ 16

5) มิติด้านความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนา (Partnership): มุ่งเน้นความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อน SDGs ครอบคลุมเป้าหมายที่ 17

แม้ว่าภาพรวมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทยจะมีแนวโน้มที่ดีขึ้น สะท้อนจากดัชนีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสหประชาชาติ แต่ยังคงมีความท้าทายที่สำคัญ เช่น ทักษะการอ่านที่ลดลง และจำนวนเยาวชนที่ไม่ได้เรียนและไม่ได้ทำงานที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพของประเทศ ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องให้ความสำคัญ (อิทธิศักดิ์ จิราภรณ์วารี, 2567)

2.3 การศึกษาคุณภาพสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งควรได้รับการศึกษาภาคบังคับอย่างเท่าเทียม โดยไม่จำกัดเพศและเชื้อชาติ อย่างไรก็ตาม ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในสังคมไทย ซึ่งเกิดจากความแตกต่างทางเศรษฐกิจและฐานะ ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาโดยรวม โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีรายได้น้อย เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมทางการศึกษา (Bourn, D., Hunt, F., & Bamber, P, 2022) ควรมีการดำเนินการ ดังนี้

1) กระจายงบประมาณพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมในทุกพื้นที่

2) พัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของแต่ละพื้นที่ เพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน และลดความเหลื่อมล้ำ

3) กระจายครูและบุคลากรที่มีคุณภาพไปยังโรงเรียนที่ขาดแคลน พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจ เช่น การให้ค่าตอบแทนพิเศษ

4) ส่งเสริมระบบโรงเรียนพี่เลี้ยง โดยจับคู่โรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

5) พัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อติดตามและช่วยเหลือผู้เรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ โดยความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชน

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ข้อที่ 4 มุ่งเน้นการศึกษาที่มีคุณภาพ (Quality Education) (สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี และสารกา ตาลชัย, 2566) โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

- 1) การศึกษาขั้นพื้นฐานต้องฟรี เท่าเทียม และมีคุณภาพ
- 2) การเข้าถึงการพัฒนาระดับปฐมวัย
- 3) การเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา
- 4) การพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงาน
- 5) การเข้าถึงการศึกษาสำหรับกลุ่มเปราะบาง
- 6) การอ่านออกเขียนได้ และการคิดคำนวณ
- 7) การพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อการเป็นพลเมืองโลก

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาการศึกษา โดยสอดคล้องกับ SDGs (ปาริฉัตร บัวเข็ม, 2563) ดังนี้

- 1) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ
- 2) ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม
- 3) ระบบการศึกษาสามารถพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ
- 4) ระบบบริหารจัดการศึกษา มีประสิทธิภาพ
- 5) ระบบการศึกษาตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและตัวชี้วัด ในการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ แนวทางการพัฒนาการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ มียุทธศาสตร์ในการดำเนินการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนี้

- 1) การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง
- 2) การผลิตและพัฒนากำลังคน รวมถึงการวิจัยและนวัตกรรม
- 3) การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

- 4) การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา
- 5) การจัดการศึกษาเพื่อคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 6) การพัฒนาประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา

การดำเนินการตามแผนการศึกษาแห่งชาติ จะช่วยขับเคลื่อนเป้าหมาย SDGs และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยอย่างยั่งยืน

2.4 กรณีศึกษาการปฏิรูปการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.4.1 กรณีศึกษาจากต่างประเทศ

ระดับกลาง – หลักสูตรปริญญาตรี "สังคมและความยั่งยืน" โดย Wiek, A., Bernstein, M. J., Foley, R. W., Cohen, M., Forrest, N., Kuzdas, C., Kay, B., & Withycombe Keeler, L.

หลักสูตรระดับปริญญาตรีนี้ มีจำนวนนักศึกษาเอกความยั่งยืนลงทะเบียนเฉลี่ย 50-60 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสามารถในการแก้ไขปัญหาด้านความยั่งยืนของนักศึกษา โดยการฝึกอบรมการใช้เครื่องมือ (รวมถึงแนวคิดและขั้นตอน) ซึ่งแต่ละเครื่องมือได้รับการออกแบบมาสำหรับขั้นตอนเฉพาะของการแก้ไขปัญหา นักศึกษาเข้าเรียนในชั้นเรียนสัปดาห์ละสามชั่วโมง โดยมีภาระงานเพิ่มเติมที่คาดหวังอีกหกชั่วโมงต่อสัปดาห์เป็นเวลา 15 สัปดาห์ รวมทั้งหมด 135 ชั่วโมง นักศึกษาได้นำเครื่องมือเหล่านี้ไปใช้ และแสดงให้เห็นถึงการได้รับความสามารถผ่านชุดของบทความ ซึ่งกล่าวถึงปัญหาด้านความยั่งยืนที่พวกเขาสนใจ ในขณะเดียวกัน หลักสูตรนี้ยังสร้างขีดความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักศึกษา โดยทำให้เห็นชัดเจนว่าการ "แก้ไข" ปัญหาด้านความยั่งยืนเป็นงานที่ท้าทาย นักศึกษาตระหนักว่าต้องใช้ความพยายามที่ประสานกัน การไตร่ตรองและการพิจารณาใหม่ การเรียนรู้จากความล้มเหลว การแก้ไขเป้าหมาย การเจรจา การโน้มน้าวผู้มีอำนาจ การระดมทุนอย่างชาญฉลาด การสร้างพันธมิตรที่ไม่ธรรมดา การกระตุ้นพันธมิตรอย่างต่อเนื่อง และการใช้ประโยชน์จากโอกาสที่เปิดขึ้นอย่างมีกลยุทธ์ เครื่องมือที่ถ่ายทอดในหลักสูตรนี้มีความเป็นพื้นฐานมากกว่าการประเมินวงจรชีวิตหรือการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ – เป็นเครื่องมือและโครงสร้างพื้นฐานของการคิด ซึ่งเครื่องมืออื่นๆ ตั้งอยู่บนพื้นฐานนั้น เพื่อสนับสนุนการวางแผนทางในโลกแห่งความเป็นจริงของหลักสูตร เราได้บูรณาการองค์ประกอบการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาและแบบใช้โครงงาน รวมถึงการทัศนศึกษาและการศึกษากรณีปัญหาด้านความยั่งยืนในโลกแห่งความเป็นจริง

2.4.2 กรณีศึกษาภายในประเทศ

รูปแบบการบริหารการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตำบลห้วยโป่ง อำเภอกอคำใต้ จังหวัดลพบุรี โดย พระมหาสมณฤทธิ์ อธิจิตโต (ถาวร) พบว่า รูปแบบการบริหารการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน นั้นเป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องใช้เทคนิค วิธีการ ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารให้ผู้เรียนได้รับความรู้ เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขโดยต้องให้ผู้ได้บังคับบัญชา ร่วมมือ ร่วมใจในการท างาน ทั้งครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักการภารโรงแตกต่างกันไปตามหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยเฉพาะในยุคที่

การศึกษาไร้พรมแดน ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ในการจัดการศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก จะต้องจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนใหม่ๆ ให้แก่ครูและนักเรียน ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร เพื่อสามารถสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การบริหารจะควบคู่ไปพร้อมกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น เป็นการพัฒนามุ่งสู่สุดยอดของมิติ ๓ ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม

2.4.3 บทเรียนสำคัญจากกรณีศึกษา

จากกรณีศึกษาเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการบูรณาการแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เข้าสู่ระบบการศึกษาในทุกระดับ และความจำเป็นในการพัฒนาทักษะและความสามารถที่จำเป็นสำหรับนักเรียนและนักศึกษาในการมีส่วนร่วมในการสร้างอนาคตที่ยั่งยืน ไม่ว่าจะเป็น การบูรณาการความสามารถในการแก้ไขปัญหา การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การสร้างพื้นฐานการคิด อีกทั้งบทบาทของผู้บริหารในการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อความยั่งยืน การจัดการศึกษาที่ครอบคลุมมิติต่างๆ ของความยั่งยืน การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง (McKeown, R., & Hopkins, C, 2021)

2.4.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการปฏิบัติในการปฏิรูปการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนประเทศสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ

2.4.5 ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

- 1) บูรณาการ SDGs เข้าสู่หลักสูตร กำหนดให้ SDGs เป็นกรอบหลักในการพัฒนาหลักสูตรทุกระดับการศึกษา
- 2) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต: สร้างระบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและเข้าถึงได้สำหรับทุกคน ทุกช่วงวัย
- 3) สนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม: จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรสำหรับการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาเพื่อความยั่งยืน
- 4) สร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วน: ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชน ในการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อความยั่งยืน
- 5) ประเมินผลและติดตาม: พัฒนาระบบการประเมินผลและติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามเป้าหมาย SDGs ในภาคการศึกษา (นิศาชล ฉัตรทอง, 2567)

2.4.6 ข้อเสนอแนะระดับสถาบันการศึกษา

- 1) สร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความยั่งยืน: จัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ยั่งยืน

2) พัฒนาหลักสูตรที่เน้นทักษะแห่งอนาคต: บูรณาการทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และการสื่อสาร เข้าสู่หลักสูตร

3) ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ: จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง เช่น โครงการงาน การสำรวจชุมชน และการทำงานอาสาสมัคร

4) ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา: นำเทคโนโลยีมาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และเข้าถึงแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับ SDGs

5) สร้างความร่วมมือกับชุมชน: สร้างความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น (ชนันภรณ์ อารีกุล และเอกภูมิ เจริญวิทยานุกูล, 2567)

2.4.7 ข้อเสนอแนะสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา

1) พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง: เข้ารับการอบรมและพัฒนาตนเองเกี่ยวกับ SDGs และวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน

2) ออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง: สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและคิดอย่างสร้างสรรค์

3) บูรณาการ SDGs เข้าสู่การจัดการเรียนรู้: สอดแทรกเนื้อหาและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ SDGs ในแผนการจัดการเรียนรู้

4) ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย: นำสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เช่น กรณีศึกษา บทความ วิดีโอ และเกม

5) สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน: สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของ SDGs และมีส่วนร่วมในการสร้างอนาคตที่ยั่งยืน (สุนทร พริกจำรูญ, 2566)

การปฏิรูปการศึกษา ต้องคำนึงถึงบริบทของสังคม และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเน้นการดำรงชีวิตแบบพอเพียง ความรอบรู้ และการเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อขับเคลื่อนประเทศสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

3. สรุป

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา มุ่งเน้นการเพิ่มโอกาสและความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และการพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย SDGs จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดย 1) ขับเคลื่อนการพัฒนาตามนโยบาย แผนการศึกษา และความต้องการของสังคม 2) ดำเนินการจัดการศึกษาตามบทบาทภารกิจของแต่ละหน่วยงาน โดยยึดหลักคุณภาพและประสิทธิภาพ 3) ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิด

สร้างสรรค์เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน 4) ใช้กลไกการดำเนินงานจากภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และสื่อมวลชนอย่างบูรณาการ 5) ปรับปรุงระบบบริหารจัดการ ให้เกิดความเชื่อมโยงในทุกระดับ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การปฏิรูปการศึกษาจึงมีความจำเป็น โดย 1) ปฏิรูปโครงสร้างและรูปแบบการบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ 2) ปฏิรูปหลักสูตร เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้เรียน 3) ปฏิรูปการผลิตและพัฒนาครู เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของโลกยุคใหม่ 4) ปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาประเทศ 5) ปฏิรูปการวัดและประเมินผลผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ 6) ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและทั่วถึง ตามความต้องการของผู้เรียน การปฏิรูปการศึกษาในทุกด้าน จะช่วยผลักดันและขับเคลื่อนประเทศไทยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ตามเป้าหมาย SDGs

4. องค์ความรู้ใหม่



ภาพที่ 1: องค์ความรู้ใหม่ของการปฏิรูปศึกษา กับการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

4.1 ความเชื่อมโยงของการศึกษากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการบรรลุเป้าหมาย SDGs โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 4 ด้านการศึกษาที่มีคุณภาพและเท่าเทียม การพัฒนาทางการศึกษาจะส่งผลดีต่อมิติอื่นๆ ทั้งสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม การศึกษาช่วยพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกระดับ

4.2 ความท้าทายและอุปสรรคของการศึกษาไทย

แม้ภาพรวมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทยมีแนวโน้มดีขึ้น แต่ยังคงมีความท้าทาย เช่น ทักษะการอ่านที่ลดลง และจำนวนเยาวชนที่ไม่ได้เรียนและไม่ได้ทำงานเพิ่มขึ้น ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษายังเป็นปัญหาสำคัญ ที่เกิดจากความแตกต่างทางเศรษฐกิจและฐานะ การศึกษาไทยต้องเผชิญกับความท้าทายจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และความเปลี่ยนแปลงของโลก

4.3 แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1. กระจายงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
2. พัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของแต่ละพื้นที่ และส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน
3. กระจายครูและบุคลากรที่มีคุณภาพไปยังโรงเรียนที่ขาดแคลน และสร้างแรงจูงใจ
4. พัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อติดตามและช่วยเหลือผู้เรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์

4.4 ข้อเสนอในการปฏิรูปการศึกษา

1. ปฏิรูปหลักสูตรให้เน้นทักษะการคิด เป็นสหวิทยาการ และมีความยืดหยุ่น
2. ปฏิรูปการผลิตและพัฒนาครูให้เป็นครูยุคใหม่ ที่มีจิตวิญญาณ ความเป็นครู และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง
3. ปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการเรียนรู้แบบ Active Learning และการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง
4. ปฏิรูปการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ และเน้นการวัดสมรรถนะ
5. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้คนไทยเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

1. วารสาร

- กฤตติกา เสวตอมรกุล. (2560). ท้องถิ่นไทย 4.0 กับ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 9 ราชมงคลสร้างสรรค์ นวัตกรรมที่ยั่งยืนสู่ประเทศไทย 4.0.
- ชนันภรณ์ อารีกุล และเอกภูมิ เจียมวิทยานุกูล. (2567). การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเสริมสร้างความรอบรู้เกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของเยาวชนไทย. วารสารสันติศึกษา ปรีธรรม มจร, 12(6), 2200-2212.
- นิสาชล ฉัตรทอง. (2567). นโยบายสาธารณะด้านการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน : การขับเคลื่อนเป้าหมาย SDG สู่การปฏิบัติ. วารสารครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 18(2), 244-268.
- สุนทร พริกจำรูญ. (2566). การศึกษาแนวพุทธกับการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของสังคมไทย. วารสารวิจัยนวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยี, 1(3), 32-42.
- อิทธิศักดิ์ จิราภรณ์วารี. (2567). ประเทศไทยกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน. วารสารบริหารการพัฒนานวัตกรรมเชิงบูรณาการ, 2(2), 1-15.

2. วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

- ปาริฉัตร บัวเข็ม. (2563). การขับเคลื่อนสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สารนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาสัมฤทธิ์ อธิจิตโต (ถาวร). (2561). รูปแบบการบริหารการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พุทธศักราช 2561

3. หนังสือ

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579 .กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2564 – 2567). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

4. เว็บไซต์

เครือข่ายวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย. (2563). ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ SDGs

[ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://www.sdgmovement.com/intro-to-sdgs/>. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มกราคม 2568.

ชล บุนนาค (พ.ศ. 2560). เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) กับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง.

[ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://sdgmovement.files.wordpress.com>. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2568.

วารุณี มณีคำ. (2567). SDGs เรื่องใหญ่ไม่ไกลตัว กับ 17 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

[ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://spacebar.th/lifestyle/ecoeyes-how-to-heal-the-planet-17-sustainable-development-goals> สืบค้นเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2568.

5. English

Bourn, D., Hunt, F., & Bamber, P. (2022). Education for sustainable development: Challenges and opportunities in educational reform. *International Journal of Educational Development*, 96, 102629.

McKeown, R., & Hopkins, C. (2021). Rethinking education systems for sustainability: Integrating SDG 4 into national policies. *Sustainability*, 13(9), 4921.

Wiek, A., Bernstein, M. J., Foley, R. W., Cohen, M., Forrest, N., Kuzdas, C., Kay, B., & Withycombe Keeler, L. (2022). Operationalising competencies in higher education for sustainable development. *Journal of Cleaner Production*, 315, 128738.